

KORXONALARDA EKOLOGIK MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI

Xalimov Shoxjaxon Xakimjon o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: *Hozirgi global ekologik chaqiriqlar sharoitida korxonalarda ekologik menejment tizimini (EMT) joriy etish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omiliga aylanmoqda. Ushbu maqolada EMTning iqtisodiy samaradorligi bandlik, fiskal tushumlar, institutsional barqarorlik va hududiy rivojlanish nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. O'zbekiston misolida ekologik boshqaruv mexanizmlarining real iqtisodiy natijalarga ta'siri ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Ekologik menejment tizimi, yashil iqtisodiyot, fiskal samaradorlik, bandlik, sanoat rivoji, O'zbekiston*

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi doirasida ekologik omillarni iqtisodiy boshqaruv tizimiga integratsiya qilish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ekologik menejment tizimi korxonalarga ekologik risklarni kamaytirish bilan birga, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlarda EMT fiskal barqarorlik va bandlikni oshirish vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ekologik menejment tizimini joriy etish ishlab chiqarish jarayonlarining modernizatsiyasini talab qiladi. Bu esa yuqori malakali mutaxassislar, ekologik muhandislar va texnik xodimlarga bo'lgan talabni oshiradi. O'zbekistonda 2020–2024 yillarda “yashil” texnologiyalarni joriy etgan sanoat korxonalarida bandlik darajasi o'rtacha 6,7 foizga oshgan.

EMT orqali ishlab chiqarish samaradorligining oshishi soliq bazasining kengayishiga olib keladi. Rentabellik oshgani sari foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i va ijtimoiy ajratmalar hajmi ham ortadi. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, ekologik sertifikatga ega sanoat korxonalari tomonidan to'langan soliq tushumlari umumiy sanoat soliq tushumlarining qariyb 18 foizini tashkil etgan.

Ekologik menejment tizimi hududlarda ekologik xavfsizlikni ta'minlash orqali sog'liqni saqlash xarajatlarini qisqartiradi va yashash sifatini oshiradi. Ayniqsa, sanoat zonalarida atmosfera ifloslanishining kamayishi mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi.

2-rasm. Kredit siyosati, kichik biznes faolligi va fiskal tushumlar o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqligini ko'rsatuvchi konseptual diagramma

1-rasm. Kredit siyosati, kichik biznes faolligi va fiskal tushumlar o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqligi

Ekologik menejment tizimini joriy etish korxonalar uchun iqtisodiy jihatdan foydali bo'lib, bandlikni oshiradi, fiskal barqarorlikni mustahkamlaydi va hududiy rivojlanishga xizmat qiladi. O'zbekiston sharoitida EMTni keng joriy etish yashil iqtisodiyotga o'tishning muhim institutsional asosi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yonggang, P., & Hancheng, Z. (2013). Market review and trend analysis of recycling industry. In *Recyclable Resources and Circular Economy*.
2. Li, J., Yao, Y., & Liu, H. (2021). Identifying Influential Factors of the Development of Construction Waste Recycling Industry in China. In *Proceedings of the 24th International Symposium on Advancement of Construction Management and Real Estate* (pp. 1589–1602). Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-8892-1_111
3. Hamid, I. S. (2025). The Impact of the Waste Recycling Industry on Improving the Quality of Life in Baghdad Governorate. *Environmental Claims Journal*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/10406026.2025.2567895>
4. Qiong-ju, L. (2007). Recycling Industry: Building A Resources-Conserving Society. In *Journal of Shaoguan University*.
5. Bobojonova, M. J. (2025). GREEN ECONOMY AND ITS DEVELOPMENT STATUS. SHOKH LIBRARY.
6. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). A NEW FORM OF OUTSOURCING IN ENSURING SELF-EMPLOYMENT OF THE POPULATION.

7. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). MANAGEMENT AND ORGANIZATION OF PRODUCTION IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.

8. Bobojonova, M. (2025). PRICES LEVELS IN THE GREEN ECONOMY AND THEIR APPLICATION. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1 (1), 109-117.

9. Bobojonova, M. J. (2025). PROMISING WAYS OF SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT IN THE POST-PANDEMIC PERIOD. ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION, 1 (4), 284-291.